

**TEXTOS
DE SALA**

**VERSIÓ
LECTURA FÀCIL**

EXPOSICIÓ AL
CCCCB

05.12.25 –
25.05.26

**RODOREDA,
UN BOSCH**

Aquest document inclou els textos de l'exposició.
Està escrit segons les pautes de Lectura Fàcil
per facilitar-ne la comprensió.

Adaptació a Lectura Fàcil: Anna Gorina i Laia Vidal
(Associació Lectura Fàcil)

Maquetació: Carme Guiral

Sumari

EXPOSICIÓ RODOREDA, UN BOSC	5
Una estrella de la literatura catalana?	8
INNOCENTS	9
El jardí: flors i espines	10
Amb ulls d'infant	12
Parar de viure	13
DESIG	14
Espiar	17
Amors no tan romàntics	18
T'estima, la teva mare?	20
Riure's d'algú	22
QUANTA GUERRA!	24
La revolució	25
Riu de cossos morts	26
Nit i boira	27
Quanta, quanta gana...	28
CASES I CARRERS	30
On era casa meva?	32
Problemes petits i grossos.	
<i>La plaça del Diamant</i>	33
Una Barcelona difícil.	
<i>El carrer de les Camèlies</i>	34
Una casa encantada.	
<i>Mirall trencat</i>	36

METAMORFOSIS	38
Ser natura	40
Explicar des de l'altra banda	42
ÀNIMA	43
Barreja de tradicions i creences.....	44
Somnis i malsons	46

EXPOSICIÓ RODOREDA, UN BOSC

«Rodoreda, un bosc» és una exposició sobre la imaginació de l'escriptora catalana Mercè Rodoreda. En aquesta exposició descobrirem els grans temes que Mercè Rodoreda tracta en els seus llibres. Aquests temes estan connectats entre ells, com les branques i les arrels d'un arbre.

La literatura de Rodoreda és profunda i especial. Per això, ens endinsarem en la seva imaginació, plena d'idees que es connecten entre elles com si fossin els arbres d'un bosc.

Rodoreda repeteix algunes idees en molts dels seus llibres. Hi trobem accions com espiar, vigilar o desitjar, veure la mort, ofegar-se o transformar-se.

En els seus contes i novel·les, hi ha cases que tenen jardí i cases sense jardí, i també hi ha carrers i places, però el que hi trobem més sovint són les plantes i les flors.

Rodoreda estimava els jardins, però per a ella, les flors són molt més que flors. En els llibres que va escriure, les flors són paraules i són símbols.

Cada flor pot tenir un significat diferent a cada llibre.
I moltes vegades, aquestes flors
ens recorden altres obres importants de la literatura universal.

Mercè Rodoreda i Gurguí va néixer a Barcelona l'any 1908
i va morir a Girona l'any 1983.
És una de les escriptores més importants de la literatura catalana.

És molt famosa per escriure
La plaça del Diamant i *Mirall trencat*.
Fa anys, la seva novel·la *La mort i la primavera*
es va tornar a publicar i va tenir molt èxit.

Rodoreda escriu amb paraules boniques i fàcils d'entendre,
però parla de temes profunds.
Escriu sobre infantesa i crueltat,
i també sobre bellesa i horror.
La seva manera d'escriure pot ser
infantil i terrible o realista i fantàstica.

Quan llegim les novel·les de Mercè Rodoreda,
entenem cada paraula,
però a vegades no veiem els símbols que amaga.
Escriu amb paraules simples,
però parla d'idees molt profundes i importants.

Els seus llibres tenen molts detalls, imatges i emocions.
És important saber que les seves novel·les
estan molt connectades amb la tradició literària.

A vegades, la gent entén l'autora només de 2 maneres:
la Rodoreda que parla de la seva infantesa envoltada de jardins
o la Rodoreda que parla d'històries de boscos que fan por.
Si llegim amb atenció els seus llibres, veiem que
aquestes 2 idees sempre van juntes.

Aquest equilibri entre els jardins de la infantesa
i els boscos del terror
fa que les novel·les de Mercè Rodoreda
tinguin una bellesa especial.

La natura és molt important en els seus llibres.
És un record de la infantesa, però també té altres significats.

La natura parla del desig, del suïcidi,
de sentir que no formes part de cap lloc,
de la burla constant i qüestiona el sentit de vida.

Aquesta exposició ens explica
la literatura de Mercè Rodoreda d'una manera nova,
a través d'artistes que celebren
la imaginació literària de l'autora.

Una estrella de la literatura catalana?

Mercè Rodoreda és una de les escriptores catalanes més importants i conegudes del món.

Les seves novel·les s'han traduït a 40 llengües, però va costar molt que se l'apreciés.

L'any 1980, va ser la primera dona a rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, i moltes investigadores catalanes i internacionals han estudiat la seva obra.

Però, durant molts anys, una part dels lectors la veien com una autora una mica passada de moda. Es fixaven només en la seva imatge: una senyora gran, amb cabells blancs, envoltada de flors i que sempre pensava en jardins.

Aquesta idea que tenien de Mercè Rodoreda estava relacionada amb el masclisme de l'època. Molta gent criticava la seva manera de viure. Algunes persones parlaven d'ella sense haver llegit cap dels seus llibres, només havien vist la pel·lícula *La plaça del Diamant* de l'any 1982.

A més, molts llibres de Mercè Rodoreda es llegien a l'institut com a lectura obligatòria. Per aquest motiu, molts estudiants van conèixer la seva obra.

Encara avui, a les xarxes socials, molta gent parla d'ella com si només escrivís sobre flors i jardins.

Ara, Mercè Rodoreda s'ha convertit en una mena d'estrella de la música pop: es comparteixen imatges i frases seves sense parar atenció a tot el que hi ha darrere dels seus llibres.

INNOCENTS

Els narradors dels llibres de Mercè Rodoreda són innocents.
Aquests narradors poden ser
adolescents, joves o gent gran,
però sempre veuen el món amb una mirada sense malícia.

Per exemple, aquests són els personatges narradors:
la Natàlia, de *La plaça del Diamant*,
la Cecília, d'*El carrer de les Camèlies*,
el noi sense nom, de *La mort i la primavera*,
el vell jardiner, de *Jardí vora el mar*.

En el començament del llibre *La plaça del Diamant*,
Rodoreda escriu que veure el món amb ulls d'infant
no vol dir ser ximple, vol dir saber meravellar-se de tot.

Quan escriu això, Mercè Rodoreda vol defensar la Colometa,
que és la protagonista de *La plaça del Diamant*,
perquè molta gent pensa que la Colometa no és espavilada.

A vegades, els narradors dels llibres de Mercè Rodoreda
no entenen què passa.
Els lectors han de pensar una mica
per descobrir què volen dir exactament.

Amb aquesta mirada innocent,
l'autora ens ensenya coses boniques
i també coses molt dures,
però sense jutjar-les.

Aquests narradors ho veuen i ho expliquen tot
com si fossin una càmera fotogràfica:
des de la tendresa fins a la crueltat.

El jardí: flors i espines

Per a Mercè Rodoreda, la innocència
no és només una cosa de nens,
i els jardins no sempre són llocs perfectes ni alegres.

En els seus llibres, les flors són boniques,
però també poden ser verinoses,
i creixen a prop de boscos foscos que fan por.

En les seves novel·les,
la infantesa també pot fer por:
hi ha nens innocents, però també hi ha nens cruels,
perquè alguns nens fan mal a qui és diferent.

▲ Feliu Elias
Retrat de Mariona Pagès Elias
1916
Oli sobre tela
Col·lecció Rosa Regàs
Fotografia: Museu Nacional d'Art de Catalunya

Per exemple, a les seves històries, hi trobem:

2 nens que maten el seu germà petit a l'estany del jardí
i guarden el secret,

1 nen que vol fer mal a un bebè,

1 nena que encén papers per cremar-se les orelles.

Rodoreda imagina moltes infanteses que fan por,

però, a les entrevistes que li fan,

sembla una àvia que continua essent una nena

i que troba a faltar el barri on va viure de petita;

el barri de Sant Gervasi de Cassoles,

i també els jardins de la seva infantesa que ja no existeixen.

Amb ulls d'infant

Què vol dir fer-se gran?

Moltes històries de Rodoreda parlen d'això.

S'assemblen a les novel·les europees on els joves aprenen a viure,
però també hi ha diferències importants amb aquestes novel·les.

Els personatges joves de Rodoreda no s'adapten a la societat.

No volen seguir les normes ni agradar als altres.

Volen descobrir les mentides dels adults.

Per a Mercè Rodoreda, integrar-se a la societat vol dir

perdre el desig, deixar que et canviïn

o perdre la manera que tens de veure el món.

Els seus protagonistes són innocents i rebels a la vegada.

La seva manera de rebel·lar-se

és mantenir la bondat quan es fan grans

i mirar el món com ho fan els nens.

Parar de viure

Per a Mercè Rodoreda,
el suïcidi és la manera de rebel·lar-se més forta que existeix.

En els seus llibres,
molts dels personatges que se suïciden
són joves que no volen viure en un món violent
o amb secrets familiars:

- A la seva novel·la *Mirall trencat*,
la Maria es llença pel balcó i la travessa un llorer.
- Al seu conte *Divendres 8 de juny*,
una mare, que ha estat **violada**,
s'ofega amb el seu nadó al riu.
- A la novel·la *El carrer de les Camèlies*,
la protagonista, que es diu Cecília,
sobreviu després d'intentar matar-se.
- Durant la Segona Guerra Mundial,
Mercè Rodoreda duia l'abric d'una noia jueva
que es va suïcidar amb verí.
- Al conte *Mort de Lisa Sperling*,
l'autora explica els últims moments de la vida d'aquesta noia.
- A *Viatge al poble dels penjats*,
apareixen els cossos d'homes
que es van suïcidar per deixar de tenir fills,
víctimes del desig de fer-los.

Violada vol dir
que ha patit
una agressió sexual.

El suïcidi pot ser una manera d'alliberar-se del desig.

DESIG

El desig és una força secreta que fa que els cossos siguin com imants.
El desig es nota en la gent que és infidel.
Rodoreda mostra l'amor com si fos una rosa plena d'espines.
És un amor difícil i que fa mal.

Els seus personatges viuen relacions de poder:
un dirigeix i l'altre fa el que li diuen.
Rodoreda de seguida veu
que l'amor romàntic és una mentida.

Ho explica com si fos un conte per a nens,
però és un conte que fa por:
les dones pateixen en les relacions amb els homes.

◀ Francesc Carrera Bou
Gerro amb flors
Entre 1922-1926
Còpia d'exposició, 2025
Museu Nacional d'Art de Catalunya,
Barcelona.
Dipòsit de Víctor Carrera, 2006
© Museu d'Art de Catalunya,
Barcelona, 2025

Mercè Rodoreda escriu històries on hi ha de tot:
marits dolents que fan mal,
homes a qui els agrada **espiar** què fan les dones,
o homes violadors.

Espiar vol dir
mirar d'amagat.

Però en els seus llibres també hi trobem:
homes bons que volen cuidar,
homes que creuen en l'amor,
pares afectuosos, homes tímids,
i homes protectors que no poden tenir fills.

▲ Francesc Carrera Bou
Gerro amb flors
Entre 1922-1926
Còpia d'exposició, 2025
Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona.
Dipòsit de Víctor Carrera, 2006
© Museu d'Art de Catalunya, Barcelona, 2025

Mercè Rodoreda també escriu sobre les noies.
En les seves novel·les, hi apareixen
noies innocents i també noies dolentes,
mares que no estimen els seus fills
i dones velles que defensen les normes
que només beneficien els homes.

L'autora vol trencar les normes que diuen
com han de comportar-se les dones.
Reinventar la idea de bellesa femenina.
Mostra que les dones no només són flors boniques
i parla de les bruixes i de les prostitutes d'una manera justa.

Els seus llibres es connecten amb històries antigues
que parlen d'homes coneguts de la literatura.
Per exemple, parla d'Otel·lo, d'Ulisses i de Narcís.

◀ Suzanne Valadon
Nu assis sur un canapé
[*Nu assegut en un sofà*]
1916
Oli sobre tela
Weismann & Michel Collection,
Palm Beach, Estats Units

Espiar

En les obres de Mercè Rodoreda moltes vegades s'hi espia.
Els infants s'amaguen per mirar el que fan els adults.

També hi ha homes que espien les dones
perquè els agrada veure-les en secret.
I hi ha senyors rics als quals els agrada veure els espectacles
als locals del carrer Paral·lel de Barcelona.

En els seus llibres,
Rodoreda descriu mirades que fan mal:
són les mirades dels homes
que veuen el cos de la dona com un objecte.
Aquesta és una mirada que les dones accepten.

El desig es queda als ulls de qui espia:
darrere d'un forat del pany,
darrere d'una cortina, o entre els arbres.

◀ Remedios Varo
Morphologie géométrique
[*Morfologia geomètrica*]
1935
Collage i tècnica mixta sobre cartó
Cortesia de Galerie Boquet, París
© Remedios Varo, VEGAP,
Barcelona 2025

Amors no tan romàntics

Rodoreda creu que enamorar-se és un joc estrany.
Enamorar algú és fer que t'escolti i et faci cas.
Les primeres nits després del casament,
de vegades, fan mal.

De fet, molta gent es casa per interès.
Potser es casen per tenir coses bàsiques, com menjar.
Això passa a la novel·la *La plaça del Diamant*,
amb la Colometa i el seu segon marit.
Altres vegades, la gent es casa per tenir més diners
o una vida millor.

Mercè Rodoreda també escriu sobre dones
que estimen homes casats.

Aquests homes diuen a les seves amants:

«Per a mi, només existeixes tu».

Però és una mentida.

A elles els molesta que aquests homes estiguin casats.

Per exemple, passa amb personatges com
la Salamandra, la Cecília o l'Aloma.

Aquesta última, es queda embarassada i sola per culpa d'un familiar.

◀ Laia Abril
Feminicides
Còpies d'exposició, 2025
Cortesia de l'artista

Rodoreda diu que *La plaça del Diamant* i *La mort i la primavera* són novel·les d'amor. Però de quin amor parla?
Potser d'un amor net i sincer, on les 2 persones són iguals,
i on ningú utilitza el sexe per fer mal.

La Colometa de *La plaça del Diamant*
aprèn a estimar el seu segon marit,
un home que no pot tenir relacions sexuals ni fills
per culpa de la guerra.

De la mateixa manera, el noi de *La mort i la primavera*
sent un amor sincer i profund
quan mira una **dona d'aigua**.

Una **dona d'aigua** és
un ésser semblant a
una fada de riu.

▲ Toni Catany
Natura morta núm. 186. Sèrie «Natures mortes»
1991
Còpia d'exposició, 2025
Fundació Toni Catany, Lluçmajor
Foto: Toni Catany. *Natura morta núm. 186*, 1991. © Fundació Toni Catany

T'estima, la teva mare?

Rodoreda escriu molt sobre la sexualitat de les dones:
la primera vegada que tenen la regla, la pèrdua de la virginitat,
el sexe que volen o que no volen,
els embarassos que no desitgen,
el part, donar el pit al bebè,
els **avortaments** o la **menopausa**.

Avortament

és parar l'embaràs
abans que neixi
la criatura.

Des del punt de vista dels seus personatges,
tot sembla estrany i misteriós:
la sang, la llet materna,
el cordó umbilical o el melic que cau.

Menopausa és quan
una dona deixa de tenir
la regla.

▲ **María Blanchard**
Nude-Woman with Children [Dona nua amb infant]
1924-1925
Oli sobre tela
FAMM (Female Artists of the Mougins Museum)
France / The Levett Collection, França

Per als personatges dels llibres de Mercè Rodoreda,
ser mare és complicat.

Fins i tot una mare que estima molt al seu bebè
pot fer-li mal.

Les dones riques dediquen molt de temps a estar boniques
i no sempre tenen temps per cuidar els fills.

Per exemple, la protagonista de *Mirall trencat* es diu Teresa.

Ella pregunta al seu fill:

—T'estima, la teva mare?

El seu fill pensa que ella és la seva padrina,
però en realitat és la seva mare.

Les relacions familiars són molt importants
en l'obra de Mercè Rodoreda.

Molts dels seus personatges no saben qui són els seus pares.

Això, en pobles petits o en algunes famílies,

pot fer que aquests personatges

tinguin una relació amorosa amb un familiar sense voler.

◀ Renate Eisenegger
Isolamento
Fotografia núm. 7 de la sèrie de 8
1972
Sobre paper Hahnemühle FineArt Pearl
Còpia d'exposició, 2025
Renate Eisenegger / Sammlung Verbund
collection, Viena

Riure's d'algú

A les històries de Rodoreda,
les normes de la societat castiguen el desig,
que es fa pagar davant de tothom,
fins i tot davant dels infants,
perquè aprenguin el que està ben fet i el que no.
Així, tothom observa la persona castigada.

Hi ha desig de fer mal i de veure morir els altres.
Rodoreda ens explica això a través de la víctima.
I als lectors ens incomoda.

Per exemple:
al conte *La salamandra* on cremen una persona en una foguera,
i també a la novel·la *La mort i la primavera*,
on maten un home a la plaça del poble.

Els seus veïns l'observen mentre mor.
És el desig de la gent dolenta
per trobar culpables i castigar-los.

De entre totes les persones, les bruixes són les més odiades
perquè són poderoses:
no segueixen les lleis dels homes
i poden fer realitat el que diuen.

▲ Bego Antón
Haiek Danak Sorginak [Totes elles bruixes]
2021
Reproducció, 2025
Cortesia de l'artista
© Bego Anton, 2025

QUANTA GUERRA!

Mercè Rodoreda va ser una **refugiada**
i va viure moltes dificultats.
Per això, en les seves històries,
la guerra és estar cada dia lluny de casa,
no només és el combat en el camp de batalla.

Refugiada

és una persona que fuig
del seu país pel perill
de ser perseguida
i detinguda.

Ella escriu sobre la gent
que només pensa en ella mateixa per sobreviure.
No parla d'herois de guerra,
però sempre mostra la sang,
els cadàvers i els cavalls ferits per culpa de la guerra.

Aquests són els horrors que va veure quan fugia de París
perquè ja era una ciutat ocupada pels nazis.

El tema principal a les novel·les de maduresa de Mercè Rodoreda
és haver viscut la guerra.

A les seves històries, per exemple, hi ha un jove perdut
que escapa de la guerra,
una noia soldat violada pels altres soldats,
un nen que deixa la seva família
i va a una casa d'acollida per poder menjar.
Però, sobretot, hi ha gana, molta gana.

En un altre conte seu, també hi apareix
un poble estrany de dones insecte.
Aquestes són dones abandonades pels seus marits
que no tornen mai de la guerra.

La revolució

Mercè Rodoreda parla molt de la Guerra Civil
i l'anomena «revolució».

I la República li fa pensar en un aire fresc,
com la primavera, però que mai tornarà.

La plaça del Diamant és la novel·la que parla més sobre la guerra.
Parla dels bombardeigs i dels homes que van a la guerra,
de les llums blaves als fanals per defensar-se dels avions militars,
i de les noies vestides de soldat,
dels senyors rics disfressats d'obriers
i dels nens abandonats.

Mercè Rodoreda també explica que ella no escriu notícies.

Els fets històrics l'interessen poc,
però a *La plaça del Diamant* hi surten aquests fets.

Els escriu sense voler,
perquè és un pes que porta a sobre.

Això ho diu al començament del seu llibre *Quanta, quanta guerra...*,
una novel·la sobre la guerra on hi ha molt poca guerra.

En aquesta obra, els pobles de la zona de l'Ebre
es tornen cada vegada més estranys.

Rodoreda va escriure:

«El meu temps històric m'interessa poc perquè l'he viscut massa».

Ella va viure la guerra i l'exili.

Era catalanista i republicana i treballava per a la Generalitat.

Per això, va viure fora de Catalunya.

Pensava que tornaria aviat, però va viure fora més de 30 anys.

No va tornar fins després de la mort de Franco.

Riu de cossos morts

A *La mort i la primavera*,
alguns habitants del poble fan una cerimònia estranya.
Es llencen al riu per comprovar si l'aigua s'emportarà el poble.
Poden sortir del riu de 2 maneres: morts o sense cara.

Els darrers són anomenats «els homes sense cara»,
potser com els soldats
que tornaven amb la cara desfigurada
de la Primera Guerra Mundial.
Rodoreda barreja fets històrics de les 3 guerres
que van passar a Europa durant la seva vida.

La novel·la *Quanta, quanta guerra...*
està escrita en episodis separats,
per demostrar que l'horror de la guerra
és un caos impossible d'explicar.

Poc abans de morir,
Mercè Rodoreda va escriure el conte «L'estació»,
on uns fantasmes que no saben que estan morts
esperen un tren que mai no arribarà.

◀ Mercè Rodoreda a Vil·la Rosset, Roissy-en-Brie
1939
Còpia d'exposició, 2025
Institut d'Estudis Catalans
Fundació Mercè Rodoreda, Barcelona

Nit i boira

El conte «Nit i boira» de Mercè Rodoreda parla d'uns fets molt greus que van passar durant la Segona Guerra Mundial.

El títol ve d'unes lleis nazis de l'any 1941 que volien eliminar totes les persones que lluitaven contra ells.

En el conte, Mercè Rodoreda explica coses molt abans que la gent les sàpiga:
l'arribada als camps de treball,
les dutxes de gas, els maltractaments,
els cadàvers dins les barraques,
i la manera com els nazis deshumanitzaven les persones.

És sorprenent que Rodoreda escrigui tan aviat sobre aquests fets tan durs a Europa.

Per les seves cartes,
pensem que va escriure aquest conte a Bordeus, entre els anys 1945 i 1946.
Per tant, el va escriure abans de les novel·les de Primo Levi, Amat-Piniella o Robert Antelme.

El conte «Nit i boira» de Mercè Rodoreda es va publicar per primera vegada l'any 1947 a *La Nostra Revista*, a Mèxic.
A Catalunya, el conte es va publicar l'any 1978, dins del llibre *Semblava de seda i altres contes*.

Quanta, quanta gana...

Rodoreda descriu la violència de la guerra
i també la violència contra els animals.
I les posa en el mateix nivell.

Ens mostra que la sang dels soldats
i la sang dels animals que mengem
tenen el mateix valor: totes 2 brillen igual.

Això recorda l'artista Goya,
que mostrava la guerra com una violència sense cap sentit.

En el conte «Gallines de Guinea»,
Rodoreda fa el mateix que Goya:
ensenya el patiment de les gallines que es venen al mercat.
Els humans les maten una darrere l'altra.
Quanta guerra, en realitat, hauria de ser quanta gana.

A la novel·la *Quanta, quanta guerra...*,
Mercè Rodoreda explica la vida del seu protagonista:
un noi que fuig de la guerra
i que només vol sobreviure i trobar menjar.

Rodoreda explica la Guerra Civil Espanyola
a través dels llibres del Siglo de Oro.
El protagonista s'assembla a Lazarillo de Tormes:
és innocent, passa gana i ha de buscar-se la vida.
També escriu una escena que recorda al Quixot:
un cavaller li explica un secret amagat.

Quanta, quanta guerra... és una novel·la
que parla sobretot de passar gana,
però hi ha un moment sorprenent:
un banquet enorme en un casament de soldats,
que fa pensar en els llibres de l'escriptor francès François Rabelais.

Rodoreda també utilitza sovint l'humor,
juga amb els clàssics i en fa broma,
fins i tot del conte de *Hänsel i Gretel*.

CASES I CARRERS

L'escriptora catalana viu exiliada i sola a Ginebra.

De vegades, també visita París.

Troba a faltar Barcelona i imagina els seus carrers.

Recorda com va canviar tot amb l'arribada del franquisme que va destruir la ciutat.

A Suïssa, Mercè Rodoreda gairebé no sent parlar català, però escriu en català les històries que imagina.

Imagina la vida dels catalans

que es van quedar a Barcelona després de la guerra.

Mercè Rodoreda parla de la Barcelona d'abans de la guerra i també de la ciutat durant la guerra i després de la guerra.

Describeu tots els espais de la ciutat que recorda:

els terrats i els pisos humils de Gràcia,

els pisos rics de l'Eixample i els seus secrets,

les barraques de Montjuïc,

un camp de clavells a Sarrià,

les ballarines del Paral·lel,

el Liceu amb la seva llum preciosa

i una torre de Sant Gervasi que va ser destruïda per fer-hi pisos moderns.

◀ Mercè Rodoreda, amb abric clar, i Armand Obiols passejant per Lausana
Sense data
Còpia d'exposició, 2025
Institut d'Estudis Catalans
Fundació Mercè Rodoreda, Barcelona

Mercè Rodoreda escriu de memòria
sobre la Barcelona d'abans de la guerra
i sobre la ciutat de després de la guerra,
que és trista, bruta i lletja.

L'any 1949, Mercè Rodoreda torna a Barcelona
per primer cop per visitar el seu fill i la seva mare,
però Barcelona ja no li agrada.

La ciutat alegre i catalana de la seva joventut ha desaparegut.
En aquesta època,
escriu les seves 3 novel·les més **urbanes**.
Torna a connectar amb els seus lectors catalans
i es fa famosa.

Urbanes són
les històries que
passen a la ciutat.

Al mateix temps, a Ginebra,
Mercè Rodoreda escriu molt.
En 6 anys escriu algunes de les seves obres més famoses:
Jardí vora el mar,
les primeres pàgines de *Mirall trencat*,
La plaça del Diamant,
les narracions com «Flors de debò»,
La meva Cristina i altres contes
i *El carrer de les Camèlies*.

També passa 3 anys escrivint *La mort i la primavera*,
però no l'acabarà mai.

◀ Mercè Rodoreda i Joan Sales
prenent cafè al jardí de casa
de l'editor a Barcelona
1964
Còpia d'exposició, 2025
Institut d'Estudis Catalans –
Fundació Mercè Rodoreda,
Barcelona

On era casa meva?

Al final del seu viatge,
l'Adrià de *Quanta, quanta guerra...* es pregunta:
—Tornaria a casa, però on era casa meva?
Encara tinc casa?

Les novel·les de Rodoreda no parlen directament de l'exili.
Els personatges exiliats
apareixen només en algunes històries de l'obra titulada *22 contes*,
que és el seu primer llibre de contes.

Però l'exili es pot veure als llocs
on viuen els protagonistes de les seves històries,
i que sovint comparteixen
amb altres persones i animals.

La Colometa viu en 2 cases diferents:
una casa amb un terrat,
on el seu primer marit Quimet cria coloms.
L'altra casa, on viu amb el marit botiguer, és un entresol
on les rates es mengen el gra.

Mercè Rodoreda juga amb els espais
que tenen significats diferents.
A vegades, els espais són contraris,
com la casa i el jardí a *Mirall trencat*.

A *El carrer de les Camèlies*, aquest lligam és molt clar:
la protagonista no se sent d'enlloc,
però la trobem a espais que tenen significats definits:
una reixa de jardí, moltes portes diferents,
o al costat d'un cactus que creix al mur
per on la protagonista fugirà.

Problemes petits i grossos.

La plaça del Diamant

La protagonista de la novel·la *La plaça del Diamant*, la Colometa, troba que hi ha problemes petits i problemes grossos.

Els problemes grossos són coses molt importants i difícils:
la guerra, el Quimet, que és el seu primer marit,
quan fa volar una bandera, abans d'anar a la guerra,
el Quimet que torna a casa per última vegada,
i ve de la guerra per agafar un matalàs
i portar-lo al camp de batalla,
perdre la feina per les seves idees polítiques,
no poder donar menjar als fills,
els carrers plens de runa,
les cases destrossades per culpa de la guerra,
els problemes que venen de fora,
els moments repetitius a la vida de moltes dones de 1930,
per exemple, el ball de la festa major,
anar al mercat o fer sempre les feines de casa.

Els problemes petits se sumen als problemes grossos.
La Colometa ja tenia problemes petits abans de la guerra.
Els problemes petits sorgeixen dins de casa o del matrimoni.
No sorgeixen a causa de la guerra.
Una casa no sempre és un lloc segur ni feliç.

Una Barcelona difícil. *El carrer de les Camèlies*

El llibre *El carrer de les Camèlies* mostra clarament que la ciutat i la protagonista estan molt connectades. La protagonista d'aquest llibre és la Cecília Ce. És una noia sense pare ni mare que treballa com a prostituta.

La Cecília representa a Barcelona durant el franquisme, una ciutat que ha perdut la seva manera de ser i que s'ha venut al poder que la controla.

La Cecília pot caminar per tota la ciutat i passar per llocs molt diferents: des de les barraques més pobres fins al Liceu, un lloc de gent rica.

- ▲ Jordi Baron Rubí
Comte d'Urgell, 83. Sèrie «Domus Barcino» (16)
2021
Paper Giclée Photo Rag Baryta
Impressió, 2023
Cortesia de l'artista

Però ella no pot observar la ciutat sense que l'observin,
perquè una dona que és al carrer pot ser criticada per tothom.
Això no els passa als homes.

Mercè Rodoreda connecta amb uns quants autors europeus,
per exemple, Defoe, Baudelaire, Proust, Dumas,
Verdi o Lewis Carroll, i també amb el llibre de *El Lazarillo*.

Amb la història de la Cecília,
podem saber que, durant el feixisme,
els homes controlaven les dones
i els veïns sovint denunciaven altres veïns.

▲ Jordi Baron Rubí
Passeig de Gràcia, 93. Sèrie «Domus Barcino» (6)
2006
Paper Giclée Photo Rag Baryta muntat en Forex
Impressió, 2023
Cortesia de l'artista

Una casa encantada.

Mirall trencat

La història de *Mirall trencat* passa en una casa abandonada amb un jardí trist. En aquesta casa hi viu una família rica amb una dona que no segueix les normes de la seva classe.

Al començament del llibre, Mercè Rodoreda explica que vol escriure sobre la desaparició de l'estil de vida de les famílies riques de Barcelona.

Mirall trencat també parla de la història de les novel·les escrites a Europa i dels canvis que hi va haver en la literatura entre els segles XIX (19) i XX (20).

Aquesta època de la història coincideix amb la vida de 3 generacions de la família protagonista i de les persones que treballen per a aquesta família.

Rodoreda utilitza alguns elements de la novel·la de terror: les cases abandonades poden tenir fantasmes. També fa servir elements de la novel·la de fulletó, perquè la història que explica està dividida en episodis.

Rodoreda també fa servir una manera d'escriure que s'anomena «**monòleg interior**», per mostrar els pensaments i els sentiments més íntims.

En el **monòleg interior** el narrador sap tot el que pensa el personatge.

El narrador sap tot el que pensen i fan els personatges i ens explica els seus secrets i les seves intrigues. Autors com Joyce, James Joyce, Virginia Woolf o William Faulkner també fan servir la tècnica del monòleg interior.

Amb *Mirall trencat*, Rodoreda torna als jardins de Sant Gervasi, els de la seva infantesa, i els converteix en un lloc important per a la història. També posa la literatura catalana al mateix nivell que l'europea.

▲ Jordi Baron Rubí
Rambla, 102. Sèrie «Domus Barcino» (3)
2006
Paper Giclée Photo Rag Baryta muntat en Forex
Impressió, 2023
Cortesia de l'artista

METAMORFOSIS

Alguns personatges de Mercè Rodoreda
volen convertir-se en elements naturals:
arbre, flor, peix, vent o aigua.

Aquest desig de transformació connecta amb l'exili
i amb la necessitat de llibertat.
Ara, els personatges canvien de manera profunda.
De vegades, canvien el cos, l'ànima o fins i tot el nom.

Els exiliats de Mercè Rodoreda
no són només persones sense país.
També són persones que viuen a fora de la societat:
persones que estan soles, bruixes,
persones que volten pel món sense adreça fixa,
persones que fugen per no anar a la guerra
o persones que no saben qui són.

Mercè Rodoreda utilitza idees de la tradició clàssica i europea,
Ovidi, Apuleu, Kafka, Dante o Petrarca.
Però dona la seva visió del món femení
i de la seva relació amb la natura i els animals.
Els seus personatges comparteixen accions
i pensaments amb els animals i la natura.

La natura pot ser perillosa:
la terra respira, l'aire s'enfada,
l'aigua se sent segura d'ella mateixa,
i els arbres paeixen cossos morts.

Però la natura també sap ajudar
i fer que els personatges perduts se sentin protegits en ella.
Els rius o els boscos poden ser llocs segurs
per als personatges perduts,
que senten una admiració molt gran per la natura.
La natura els connecta amb les coses importants i profundes.

De fet, la natura ho connecta tot,
com un arbre que enterra les seves arrels a la terra
mentre toca el cel amb les fulles.

◀ André Romão
Hand (Mercè)
2021
Fusta de camèlia
i fragment d'escultura
(Portugal, segle XVIII)
Col·lecció particular,
Portugal

Ser natura

En alguns contes de Rodoreda,
els personatges es transformen
en animals o elements de la natura.
Això passa sovint quan entren en contacte
amb el foc, l'aigua o altres forces naturals.

A «La salamandra»,
una dona acusada de bruixa
es converteix en un animal gràcies al foc.

A «El riu i la barca»,
el protagonista torna a néixer
com un peix dins l'aigua dolça del riu.

Per a Mercè Rodoreda, aquesta mena de transformació
és l'única transformació feliç.

De vegades, els personatges no són acceptats pels altres
perquè s'han unit a la natura.
Això té a veure amb una idea antiga i injusta:
dir que les dones i els animals s'uneixen,
i que aquesta relació és bruta i dolenta.

A «El senyor i la lluna», la lluna deixa una marca a la cara
del protagonista que l'ha tocada.

A «La meva Cristina»,
un mariner té la marca de la saliva d'una balena a la galta.
La balena el va salvar i el va cuidar com si fos la seva mare.
Aquest conte s'inspira en un fragment de la Bíblia.

A «La gallina»,
un home comparteix el llit amb una gallina
perquè així substitueix la seva dona morta.
És una història molt dura i violenta.

A La plaça del Diamant,
la Colometa realment es diu Natàlia,
i sent que perd la seva identitat
i que es converteix en un ocell.

A La mort i la primavera, es castiga un presoner:
ha de cridar com un cavall
i deixen de tractar-lo com a una persona.

En tots aquests contes,
convertir-se en animal no significa llibertat.
Vol dir pèrdua, dolor i càstig.

Explicar des de l'altra banda

En moltes novel·les i contes de Mercè Rodoreda, els personatges expliquen la seva vida en primera persona, però gairebé sempre l'expliquen des del món dels morts o gairebé morts.

Hi ha personatges que han canviat tant que ja no són els mateixos.

A La plaça del Diamant,
creiem que parla la Colometa quan és jove,
però parla la Natàlia, quan ja és una dona vella.

A La mort i la primavera,
un noi mort de 14 anys explica la història.

A «La salamandra», la narradora sembla una dona, però és algú que s'ha convertit en un animal.

Els personatges expliquen qui eren abans i com han arribat fins on són ara.

Aquestes situacions es narren a través dels **monòlegs** dels personatges que tenen la veu dividida en 2 parts: una per a al que eren abans i una altra per al que són ara, després d'un gran canvi.

Expliquen la seva història des d'aquest lloc nou i diferent. Aquesta manera de narrar també parla de l'exili. Mostra com és viure entre 2 llocs o sentir-se apartat de la societat.

Els **monòlegs** són relats en primera persona.

ÀNIMA

La transformació final és la mort.
Quan el cos s'atura, l'ànima queda alliberada.
A les obres de Mercè Rodoreda
hi ha moltes referències a aquest pas cap a un altre món.

Hi apareixen àngels, ànimes que són bombolles de sabó
i que només veuen les persones innocents.
També apareixen les veus i les ànimes de persones mortes
que tornen al lloc on van viure.

No sabem en què creia Mercè Rodoreda,
però sabem que li interessava barrejar diferents tradicions
i explorava el món dels somnis i dels malsons.

Al començament de *Mirall trencat*,
Mercè Rodoreda escriu una llista que es diu «Àngels en els meus llibres».
Hi copia parts dels seus textos
per facilitar-los la feina a les persones que estudien les seves obres.

A «Semblava de seda»,
la protagonista té por de l'àngel que vigila els cementiris.

A *El carrer de les Camèlies*,
la Cecília col·lecciona àngels de mida natural.

A *La plaça del Diamant*,
la Colometa veu els soldats morts
que surten de l'altar com si fossin ous de peix.
També sent que els àngels renyen la gent
per tota la sang perduda.

Tot i la mort i el dolor,
Rodoreda també ensenya que el cel pot ser en qualsevol lloc.
Fins i tot en un petit bassal d'aigua de pluja.

Barreja de tradicions i creences

Mercè Rodoreda barreja moltes idees a les seves obres.
Això mostra el seu gran coneixement de tradicions i creences
i la seva curiositat pels temes espirituals.

Per exemple:

parla del mite del carro alat de Plató,
llegeix textos escrits a l'Índia
que expliquen que l'ànima torna a viure en un altre cos
i també sap que, segons la tradició catalana,
les ànimes poden tenir altres formes:
abella, ocell, alè o papallona.

L'avi de Mercè Rodoreda
era un gran admirador del poeta Jacint Verdaguer i
li explicava històries de la Bíblia.
De petita, Mercè Rodoreda, acompanyava al seu avi a missa.

Rodoreda va créixer en una Catalunya
on el poeta més important
era un capellà que escrivia **exorcismes**.

Els **exorcismes**
són cerimònies
per fer fora els mals
esperits del cos humà.

Entre el segle XIX (19) i la Guerra Civil,
l'**espiritisme** va ser molt popular
entre la gent de la classe obrera catalana.

L'**espiritisme** és
la creença que
l'ànima dels morts pot
comunicar-se
amb els vius.

Més tard, Franco va prohibir l'espiritisme,
però Mercè Rodoreda explica aquestes pràctiques
en els seus llibres, i de vegades en fa broma.

La primera novel·la de Rodoreda es diu *Sóc una dona honrada?*
La va escriure l'any 1932,
però després no va deixar que es publicués mai més.

En aquest llibre, fa una broma sobre una sessió d'espiritisme.
També posa Allan Kardec, que va parlar molt de l'espiritisme,
com a personatge de la novel·la.

▲ Josefa Tolrà
Las hadas
Sense data
Tinta, guaix i llapis de colors sobre paper
© Col·lecció Fundació Josefa Tolrà - Art Visionari

Somnis i malsons

Fins i tot les seves novel·les realistes
tenen coses que la raó no pot explicar.
Hi apareixen episodis fantàstics i situacions estranyes.

Rodoreda escriu amb un estil clar i precís
i aconsegueix que el lector vegi tot el que ella vol mostrar.
Pot ensenyar escenes molt reals
i, al mateix temps, imatges que semblen somnis.

De vegades, explica la línia fina entre la raó i la bogeria,
entre ser una persona que no confia en res
o ser-ne una que creu massa en tot.

Aquesta línia és com un mirall:
ens fa sentir estranys davant nosaltres mateixos.

Com Mercè Rodoreda diu:
«Darrere el mirall hi ha el somni.
Tots voldríem arribar al somni,
que és la nostra realitat més profunda,
sense trencar el mirall».

Molts personatges de Rodoreda somien o tenen malsons.
Rodoreda llegia els escrits del metge suís Carl Jung.

Per això descriu els pensaments i els sentiments
dels seus personatges, i també transforma les històries
que surten de les rondalles i de la saviesa popular.

Així fa que les històries conegudes es tornin estranyes.
Per exemple, el Sol i la Lluna,
que són imatges que es repeteixen
en molts contes i llegendes tradicionals
poden significar coses molt diferents
en els contes de Mercè Rodoreda.

▲ Tura Sanglas
El múltiple ull de la nit II
2020
Aquarel·la i pa de plata sobre paper
Cortesia de l'artista
© Tura Sanglas Fotografia: Jordi Puig

Produeix:

CCCB Centre de Cultura
Contemporània
de Barcelona

Amb el suport de:

IEC
Institut d'Estudis
Catalans

Col·labora:

Més informació

cccb.org

[#RodoredaCCCB](https://twitter.com/RodoredaCCCB)

CCCB. Montalegre, 5. 08001 Barcelona